

EROI & ISTORIE

ȚINUTURILE OSTATICILOR

Douglas Bond

Traducere de Adriana Daniela Sisoev

 CASACĂRȚII
Oradea, 2018

Cuprins

1. Cuvinte moarte	9
2. Groapa	20
3. Ce e de făcut cu ele?	29
4. Morții încep să vorbească	37
5. Marșul și trădarea	46
6. Luptă până la moarte.	55
7. Dejucarea măcelului	60
8. Citația	64
9. Înaintea lui Festus	72
10. Încrucșarea săbiilor.	79
11. Destituit.	86
12. Iona	94
13. Porunci de la Festus.	99
14. Să nesocotești porunca?.	108
15. O spărtură în zid	115
16. Jocuri romane	121
17. Mistrețul	133
18. O noapte lungă	140
19. Erp	147
20. Descoperit?	153
21. Goana.	157
22. Povestea.	165
23. Povestea mutului.	173

24. Întâlnirea cu mătușa Epona	186
25. E de datoria mea?	193
26. Parola	197
27. Riscul	202
28. Cu mine sau împotriva mea?	206
29. Prea târziu?	209
30. Începe atacul	215
31. Când apare legatul Romei	219
32. Să oprim bătălia?	226
33. Lupta unu la unu	233
34. Vin pentru Festus	244
35. Prețul păcii	251
36. Acasă	256
37. E adevărată?	259
Glosar	265
Cronologia Britanniei Romane	268
Mulțumiri	271

Cuvinte moarte

— Cântul meu e despre om și arme! intonă profesoara, radiind de încântare. Își miji ochii spre grinzile întunecate ale plafonului clasei și continuă:

— Adică „*Arma virumque cano*”.

— Brațe? Adică... ce fel de brațe?* întrebă o fată, strâmbând din nas de nedumerire în timp ce-și întoarse privirea de la copia scrierii lui Virgiliu spre propriile-i brațe.

— Arme, Sally dragă! răspunse profesoara, domnișoara Klitsa, clipind des și strângând de pupitru până ce i se albiră încheieturile degetelor. Arme: sulite, catapulte – știi tu, arme de război. Și acum, aș putea continua? „*Troiae qui primus ab oris Italiam fato...*”.

— O, pricep. Chiar pricep! spuse Sally. E ceva despre un italian gras**, nu-i așa?

* Cuvântul latin folosit în text, „arma”, seamănă cu cel din limba engleză, „arm”, care poate însemna atât „armă”, cât și „braț” (n.tr.).

**Cuvântul latin folosit în text, „fato”, seamănă cu cel din limba engleză, „fat”, care înseamnă „gras” (n.tr.).

Clasa pufni în hohote de râs.

Domnișoara Klitsa îngălbeni, de parcă cineva ar fi pălmuit-o. Aruncă o privire peste clasă, pe deasupra ochelarilor săi cu rama pe fir, își suflă nasul și continuă.

Neil Perkins, așezat în banca lui din spatele clasei, studia fiecare gest ce acompania declamația profesoarei. Întotdeauna își alegea locul din spate, în colțul de nord, pentru că prin ochiul înrămat al unui geam i se deschidea o priveliște destul de plăcută: întinderea de dealuri, cerul... și zidul. Toate sunt lucruri pe care le mai văzuse, de prea multe ori, dar nu putea alege un loc mai bun în sala de clasă pentru a visa cu ochii deschiși. Domnișoara Klitsa continuă să declame: „...*multa quoque...*”

Neil își dădu ochii peste cap, jenat, pe când tonul din vocea profesoarei urca și cobora, o mână și-o ținea încleștată în dreptul inimii, iar degetele osoase ale celeilalte și le răsflira cu o însuflețire nervoasă, schimbând gesturile de la o mână la alta, pe măsură ce recita. Se întreba adesea, în astfel de momente: *De ce Școala Gimnazială Haltwhistle, înălțată pe un morman de pietre din nordul Angliei, și de ce elevii din acest loc uitat de lume trebuiau să învețe cu o profesoară ca domnișoara Klitsa?*

Domnișoara Klitsa nu era normală. Ce altceva putea crede un băiat de cincisprezece ani despre o fată bătrână de șazeci și ceva de ani, cu părul atât de roșcat, încât te usturau ochii uitându-te la ea? Mai rău, buclele păreau să-i curgă din creștet ca lava topită a unui vulcan. Și, *că tot veni vorba, i-ar fi stat bine ca profesoară de științele naturii*, cugetă Neil: *un exemplar viu, ce scuișă foc, chiar în clasă! Sau poate*

că ar trebui să predea istorie antică. Ce profesor de istorie antică mai bun ai putea găsi decât o fosilă în carne și oase, care umblă și strănută?

Ajungem astfel la discuția despre nasul ei. Mama lui Neil a încercat să-i explice cum stă treaba cu afecțiunile cronice ale sinusurilor și drenajul continuu, dar năcicum nu a reușit să trezească în sufletul fiului ei măcar un dram de compasiune pentru biata femeie. Încercarea de a fura încă o batistă de dantelă roz a domnișoarei Klitsa, pe care o ascundea de obicei sub curelușa de la ceas, după ce își sufla nasul, era o ocupație zilnică pe care Neil și-o îndeplinea cu consecvență. În zilele bune, se bucura de reușită. În zilele rele, eșua. Deocamdată, colecția lui de batistuțe roz număra 34 de bucăți. 34 de zile bune, din 45 de zile de școală – trebuia să recunoască – era categoric peste medie.

Și mai erau și alte lucruri în legătură cu domnișoara Klitsa, cum ar fi tricicleta. Îi venea foarte greu lui Neil să ia în serios o profesoară care pedala pe o tricicletă gigantică, vopsită într-un roz spălăcit de vreme, cu un coș imens și antic, destul de mare pentru a transporta pietre uriașe sau necesarul de cărbuni pentru o lună. În fiecare dimineață, în fiecare seară, pe aproape orice vreme, domnișoara Klitsa își ridică poalele fustei și se instala în scaunul acelei vechituri hodorogite. Se întâmpla să umble cu tricicleta și pe ploaie, pedalând sub o umbrelă deschisă. Vehiculul era atât de vechi, încât Neil își imagina că celții din Epoca Fierului au mers probabil pe triciclete precum cea a domnișoarei Klitsa. Poate că s-ar și fi găsit câteva

îngropate în stratul descoperit de săpăturile de la Vindolanda. Ar trebui să se intereseze despre asta.

Vocea domnișoarei Klitsa comută din nou pe engleză. Se întrerupea adesea pentru a explica ceva ce considera a fi interesant – ceva ce *ea* credea că ar fi interesant, dar Neil întotdeauna era de altă părere.

— Unii spun că Virgiliu a scris pe papirus, dar se poate la fel de bine să fi scris pe tăblițe de lemn subțiri, cum e aceasta! zise ea, ținând în mână ceva ce semăna cu o plăcuță netedă de lemn, puțin mai mică decât o coală de hârtie. Apoi, înmuind în cerneală un *stylus* ca acesta – și arătă ceva ce semăna cu un condei de bronz cu vârf ascuțit – și așternea în scris versurile sale incomparabile, pe care noi acum continuăm să le citim: „...*hic illius arma...*”.

Neil întoarse privirea de la fereastră și se uită cu mare atenție la profesoară. Pe cât de ciudată era în aproape toate privințele, gândea el, interesul ei – nu, nu, nu *interesul* – obsesia ei pentru tot ce ținea de lumea romană, cum erau tăblițele și condeiele, o făcea să pară chiar mai ciudată. Bineînțeles, mai era și limba – la urma urmei, era profesoară de latină. Dar era obsedată de-a dreptul. Parcă s-ar fi aflat sub o vrajă. Neil o privi mai cu atenție. *Iar începe*, se gândi el: acea privire extaziată pe care o plimba peste elevii din clasă, acel ton copleșitor din voce, acea uimire neprefăcută care-i alungea obrajii. *E dusă*, își zise Neil în sinea lui. *Ea se află în urmă cu două mii de ani, în Roma*. Oftă și se întoarse iarăși spre geam și spre zid. *Sau poate că mărșăluiește pe-acolo*.

La un moment dat simți că nu se mai poate stă-pâni. Adesea, abia se abținea să nu pufnească în râs. Și-o imagina pe domnișoara Klitsa, cu părul ce-i ieșea de sub coif fluturând în bătaia vântului, mărșăluind în armură, îmbrăcată cu una din acele fustanele scurte și roșii pe care le purtau legionarii romani și cu picioarele ei noduroase... o, și cu o bucată de piele de leopard aruncată peste umerii ciolănoși. Ținându-se cu degetele de nas și acoperindu-și gura cu mâinile, luptând cu disperare să nu izbucnească în hohote, simțea că îi plesnesc ochii din cap.

Deși bătrâna ridicolă adesea avea acest efect asupra lui, uneori – în momentele sale de extremă slăbiciune – Neil se trezea cu totul captivat de pasiunea femeii pentru tot ce ține de lumea romană. Ea își ridică pumnul ostentativ, aruncându-și capul pe spate cu o mișcare care-i făcea părul să-i salte sălbatic, apoi trăgea zgomotos și grăbit aer în piept și striga: „Putere și onoare!” Deși, de cele mai multe ori, nu putea să nu se gândească la domnișoara Klitsa ca la o nebună de legat, cu privirea pierdută și cu spume la gură, trebuia să-i recunoască acestei fete bătrâne măcar acest merit: avea entuziasm.

Domnișoara Klitsa făcu o pauză în declamația ei și începu să le descrie o bătălie antică purtată în apropierea Zidului lui Hadrian, zugrăvind caledonieni atacând vijelios rândurile disciplinate ale legiunii romane. Și Neil se trezi, cu totul împotriva voinței sale, strămutat alături de ea. *Ce-i cu mine?* cugetă el, scuturând din cap. Momentul trecu și începu din nou să se gândească la domnișoara

Klitsa ca la... ei bine, domnișoara Klitsa era dementă, nebună și la fel de ramolită precum o sandală romană veche. Se întoarse iarăși spre fereastră.

Neil studie conturul precis al zidului de piatră, ridicându-și privirea spre creasta lui. Desigur că nu împărtășea mania domnișoarei Klitsa pentru lumea romană; bănuia că nu avusese niciun rival pe măsura ei în acest domeniu din anul 476 d.H. Dar trebuia să recunoască faptul că uneori se întreba cine a clădit acele pietre și ce avuseseră în gând cei care le-au construit sau se gândea la marile bătălii pe care domnișoara Klitsa le descria, purtate chiar în acele locuri. Uneori i se părea că le aude aievea: zăngănitul săbiilor și al scuturilor, ploaia de săgeți și sulițe, tunetul copitelor cavaleriei, strigătele de spaimă și groază, sângele ce țâșnea – chiar acolo, chiar pe acele pietre. Toate acestea erau chiar foarte interesante. Din nou, vocea domnișoarei Klitsa se strecură în gândurile lui, bolborosind de acum în latină. El ridică mâna.

— *Magistra, magistra*, zise, folosind cuvântul latinesc pentru profesor, știind că în felul acesta o va smulge pe domnișoara Klitsa din reveria ei. Mai procedase așa și în alte dăți.

— *Neilus, discipulus*, rosti ea zâmbind.

Cu o privire ce exprima numai interes și dorință de cunoaștere, întrebă:

— Dacă am înțeles eu bine, spuneți odată că cineva a tradus deja textul lui Virgiliu!

— Așa e! răspunse ea. Mulți și-au exersat extraordinarul talent în cel mai nobil efort de a traduce lucrările sale magistrale.

— Dă-mi voie să-ți traduc..., îi șopti John, prietenul lui, ce stătea în banca din față, ascunzându-se pe după caiet. Pe limba domnișoarei Klitsa, înseamnă da.

Ignorând spusele prietenului său, Neil își scormoni creierii pentru o replică potrivită la cuvintele domnișoarei Klitsa.

— Uimitor, zise el.

Chicote de răs se auziră din clasă. Domnișoara Klitsa nu părea să observe.

— Mai mult, se poate opina cu certitudine – continuă ea, împreunându-și mâinile în contemplație și atingându-și vârfulurile degetelor sale osoase – că toți clasicii cunoscuți ai lumii romane: Iulius Cezar, Virgiliu, Horațiu, Marcus Aurelius, toți și-au găsit o cale – uneori împleticită – totuși, și-au găsit o cale... – și aici se opri cu o încruntătură a sprâncenelor, în timp ce mâinile îi căzură moi pe lângă corp, iar vocea coborî spre un ton monoton – către engleza *modernă*.

— Toți? întrebă Neil.

— Absolut! răspuse domnișoara Klitsa.

John se apropie mai tare:

— Acum, lovitura de grație, colega! șopti el, fără să-și miște buzele.

— Totuși, noi încă învățăm limba latină, constată el.

— Firește, răspuse ea, ca și când orice altă opțiune ar fi avut asupra elevilor același efect ca lipsa unei igiene corespunzătoare.

— Mă iertați dacă-o spun, dar, continuă el, *e non sequitur*.

— *Non sequitur?* răspunse ea. Nu cred că am înțeles.

— Poate că nu m-am făcut destul de clar, urmă Neil. Dați-mi voie să formulez întrebarea folosind altă limbă... cum ar fi engleza. Vorbește cineva din zilele noastre latina, mai precis, când merge la cumpărături sau în vreun loc public?

— Datum miem unam berum, zise John, pe sub mustață.

În clasă se auzeau tot mai multe chicote.

— Aceasta este o mare pierdere pentru civilizație, începu domnișoara Klitsa, trăgând zgomotos aer în piept. Da, din păcate, sunt nevoită să spun că niciun grup de oameni nu vorbește azi atât de complex și elevat ca în Antichitate. E o pierdere incalculabilă!

— Am auzit bine când ați spus, *magistra*, spuse Neil, că latina e... ei bine, moartă?

Domnișoara Klitsa îl privi cu ochii mijiiți, smulse cu repeziciune batista de sub cureaua de la ceas și își suflă delicat nasul de trei ori.

— Mă poți auzi spunând multe lucruri, răspunse ea, vârând batista înapoi la locul ei. Dar niciodată nu mă vei auzi spunând *așa ceva*.

— Dar nu cumva se pune inevitabil problema, *magistra*, ca din moment ce tot ce merită citit e deja tradus în engleză, la ce ne mai folosește – continuă el – să învățăm latina?

Fața domnișoarei Klitsa prinse o culoare periculos de asemănătoare cu cea a părului ei.

— Nuanțe, Neil Perkins! zise ea, strângând pupitrul până ce i se albiră articulațiile degetelor, și îl tăie cu privirea aprinsă, aplecându-se peste

pipitru. Diavolul se ascunde întotdeauna în detalii și înțelesul e întotdeauna în nuanțe. Niciodată să nu uiți asta.

— Niciodată, răspuse el afectat. Niciodată, mai adăugă, socotind că negația unui adverb negativ ar însemna că niciodată nu-și va aminti ce i-a spus ea să nu uite niciodată.

Inspirând adânc, domnișoara Klitsa își împreună mâinile și își aținti privirea în tavan.

— Acum deci, continuăm cu Virgiliu, „...*altae moenia Romae*”.

— Și... și asta e ceva despre Roma, interveni pompos Sally. Cred că am priceput.

— Foarte bine, dragă, răspuse domnișoara Klitsa, cu o mică ezitare.

— Și restul ce înseamnă? întrebă Sally, privind dezorientată pagina cărții.

— „Mărețele ziduri” – spuse domnișoara Klitsa – și... da, dragă, „ale Romei”.

— Vedeți, am priceput! zise Sally, hlizindu-se.

Neil aruncă o privire dincolo de fereastră, spre zid, în timp ce nori negri se-ngrămădeau deasupra.

— Așa este, Neil! zise domnișoara Klitsa, urmărindu-i privirea. Își fixă ochii asupra lui Neil, privindu-l pe deasupra ochelarilor săi cu rame înjumătățite. Zidul se conturează în mintea noastră, nu-i așa? Zidul nostru, spunem, dar de drept este, cu adevărat, al lui Hadrian. Și pentru că adesea familiaritatea naște disprețul, noi nu prea îl prețuim. Puțini dintre noi apreciază acest privilegiu extraordinar de a locui în uimitoarea umbră a „mărețelor ziduri ale Romei”. De ar putea vorbi

aceste pietre! De fiecare dată i-ar preda pe morții ei!

— Vai! îi scăpă lui Sally, ascunzându-și fața cu mâinile, simțind că intră în pământ de rușine.

— Pentru voi toate acestea sunt obișnuite, continuă domnișoara Klitsa. Azi turmele părinților voștri pasc pe pășunile care au primit amenințările legiunilor, sângele celților, urma călcâiului împăratului. Dar, vai, de ați putea auzi ce are de spus zidul, cât de diferit ați privi aceste pietre antice, ce mărețe vi s-ar părea atunci!

— Pietrele vorbesc? întrebă Sally, trăgându-și nasul mai zgomotos decât de obicei. Adică, de-adevăratelea?

— Acum vorbesc la modul figurat, draga mea, răspunse domnișoara Klitsa, răbdătoare.

— E așa ca latina? întrebă Sally.

— Pentru unii, mă tem că da, spuse domnișoara Klitsa, cu un tremur în voce.

Neil privi din nou zidul. Crescuse gândind că nu e mai mult decât un morman de bolovani, sau granița de sud a fermei tatălui său, sau o rezervă de pietre cu care-și putea repara șura, sau un drum meag pe care mergea cu mașina sa de teren pentru a căuta vreo oaie rătăcită.

Domnișoara Klitsa își coborî vocea amenințător:

— Ascultați-mă, elevi! Fiecare artefact nou descoperit, fiecare sandală și vârf de suliță, fiecare monedă și mâner de sabie, vă spun, fiecare dintre ele vorbește. Cu atât mai mult scrisorile, jurnalele, depeșele. O, elevii mei, nu vă înșelați! De-am avea urechi de auzit și ochi de văzut pentru ceea ce se află la picioarele noastre, am admira minunile

Antichității, am descoperi misterele vremurilor străvechi și morții ar învia.

— Morții ar învia? rosti Sally cu o privire îngrozită. O, vă rog, nu. Nu de-adevăratalea, nu-i așa?

— Ba da, Sally.

Domnișoara Klitsa se aplecă mai mult și țin-tui cu privirea-i fulgerătoare ochii fiecăruia, pe rând. Roșie din cauza efortului, nările i se umflau în timp ce trăgea cu repeziciune aer în piept și îl expira cu un gâfâit.

— De-adevăratalea.

Neil stătea în picioare. *Chiar vorbește serios*, gândi el, mijindu-și ochii la profesoară.

— Și când toate aceste voci, odinioară moarte, vor primi viață și vor vorbi – continuă, vocea ei atingând pragul isteriei și ochii căscați săgetând fețele elevilor adunați în clasă -, ele vor vorbi... – privirea ei se opri și părea a-l sfredeli pe Neil – în latină!